

Kolmas luku.
Uskonnot.

I.

K.

Ja nyt voimme syystä kysyä: mistä noitten suurten henkien antamat kuvat eivät ole yhtäpitäviä ja samoja?

E. Niin juuri kysyä samaa.

K. Tyytyä vielä jonkun aikaa siihen, mikä jo viimein sanoin: ne (kuvat) ovat vain näennäisesti erilaisia. Meidän täytyy nimittäin muistaa, että maailma on hyvin altis kumain palvelukseen. Jos tiedon asemesta se tyytyy häälymään usloon ja ripustautuu mielellään merosyklisten kouluihin. Kun Jeesus esim. nimitti Jumalaa Isäksi ja ihmisä Jumalan lapsiksi, niin maailma — sen sijasta että tottelemalla Jeesuksen käskyjä ja seuraamalla häntä olisi tuntenut hänen henkeensä ja siten käsitänne, mitä hän tarvoitti — heti oli valmis luomaan itselleen kuman persoonallisesta Jumalasta, joka istui taimaissa ja tuomusi eläviä ja kuolleita. Sitten se maailma ruffa unohditiin kaiten tärpeän ja maipui kofongaan tuon kuman palvelus-

seen, vielä kaikella lailla sitä mielessään parannellen ja koristellen. Vuonollista on, että noitten suurien miesten antamat totuuden kuvat siten ovat kehittyneet eli muuttuneet paljon erinlaataisemmiksi kuin alkuaan oliivat. Mutta ennenkuin ryhdyimme tätä tutkimaan, sanokaan minulle: mitä oikeutta meillä on senlaaiseen menettelyyn, mitä oikeutta meillä on sijoittaa ja verrata toisiinsa eri uskontoja? Tiedämmehän hyvin, että meille on opetettu, että kristinusko on totuus ja että kaikki muut uskonnot ja profetat ovat vääriä ja pakanallisia. Nyt en ajattele meidän subjektiivista oikeuttamme, joka johtuu inhimillisen henkemme vapaudesta, vaan kysyn, onko mitään niin sanoakseni objektiivista perusteita, jonka nojalla vertaileva uskonnotiede on täysin paikallaan? Miten arvellette?

A. Tietysti on. Uskonnot itse antavat meille tuon oikeuden — eli paremmin: uskontojen perustajat sen tekivät. Ovathan kaikki suuret profetat julkistaneet, että heillä on totuus! Sentähden jo melvollisuutemme on tietoa, mitä he väittävät.

K. Min on — mutta juuri samasta syystä laitamme kysyä, kuten muutamia tekemätkin: kuka heistä siten totuuden on lausunut? Jospa kaikki olisivat haaveilijoita, intoilijoita tai pettureita!

A. Oahan meillä heidän elämänsä! Eikö se ole kyllin todistava? Kaikki ovat kuolemaansa saatta pyhineet totuudelle uskollisina.

K. Niin mutta ... tämä asia se onkin päättänei waimannut. Kuinka te sen selitätte, herra K?

K. Wacsin luonnollista, että mielessänne tämä koha on hämärä, herra K. Olemmehan tänäänkin monta kertaa maininneet, että noiden profettain antamat totuuden kuvat ovat erinlaataiset! Kuinka nyt voimme väittää, että heillä kaikki totuus on ollut?

K. Sepä se.

K. Katsokaa: heidän oppeinsa henki on sama. Joskin muodon puolesta vaihtelevat — ja tästä, kuten väitän, näennäisestä erinlaataisuudesta myöhemmin puhutaan —, sisältö on sama... Mietelkaa esim., että eri kansoista, eri kansan luotista ja vaihtapa eri aikoina lähetettäisiin miehiä ulos tutkimaan aivan vierasta ja kaukaista maata. Mitä luulette? Tulisivatko heidän matkamuiistelunsa aivan samoiksi, olisivatko heidän haamuainton aivan samat tuon vierasmaan laadun, asujainten ja elintapojen suhteen? Waramaankaan eivät. Toinen olisi kiinnittänyt huomionsa toiseen, toinen toiseen seikkaan — ja palattuaan jokainen kertoisi matkastaan tavalla jemmatoisella, jota hänen omaisensa kättäisiwäi... Entäs noiden kertomus-

61
ten tulevaisuus. Jos satojen vuosien
kuluttua joku kulkisi maasta maahan ja
tiedustelisi, mitä kansoilla on jutelta-
maa tuosta kaukoisesta maasta — tot-
tohan hän tuntisi sitä maata samaksi,
jos panisi arvoa kaitelle, mitä kulin
kansa kertoo, kun vielä joka kansalta
epäilemättä kuulisi, että heillä hän
se on se oikea tieto siitä maasta, he
kun terran olivat sen saaneet mieheltä,
joka itse siellä oli käynyt? Hämmäsen
warmaan maeltajamme joutuvi, ellei
kytenisi erottamaan ydintä fuorista —
sitä ydintä, että kaukainen maa löytyy
ja että siellä, joka sinne aikoo, on hyö-
dyksi tultia, mitä ennen kähneet tierä-
wät kertoa matkan ^{sa} vaikeuksista. ~~ja~~

Sama on laita uskontojen ja nii-
den perustajien oppiin. Kaikki
näyttävät ihmiselle ihan-
teen ja tien ihanteen luo. Tämä ihanne on tähdellinen ihminen.
Tähdellinen ihminen on se, joka totuu
den tietää. Sillä totuuden tieto on to-

ronun ~~myönteisyyden~~
Tosi metafysiikka
kumalan, ihmisen ja
shinäisestä suh-
sella ihmisellä on,
tietä.

e. Ylipäänsä teorian
fysiikan eli filosofian
eli siveysopin ~~teoria~~
noen teorian ja prak-
Tällainen erotus on

teoreettisesti oikeutettu, mutta
oleminehan ja nähneet, että to-

kä on metafysiikka?

E. Tietäikseni se tieteenhaara,
joka tutkii "syntyjä syviä."

A. Eli meidän kaipaamallamme
me kielellä: Toi metafysiikka
on se kuva Jumalan, ihmisen ja
maailman keskinäisestä suh-
teesta, joka sillä ihmisellä on,
joka totuuden tietä.

X. Sepä se. Ylipäänsä tehdään
erotus metafysiikan eli filosofian
ja etikan eli siveysoopin
välillä... taisin sanoen teorian ja prak-
tiikan välillä. Tällainen erotus on
teoreettisesti oikeutettu, mutta
olemmehan jo nähneet, että to-

eroa metafysiikan ja etikan
välillä ja sanoa, että totuuden
tiedossa on kaksi puolta: 1) tie-
dän, miksi minun tulee elää
sitä elämää, jota 2) elän ja jota
elämättä en sitä tiedä, miksi tie-
dän. Totuuden Tiedon metafyyssinen
puoli selittää syyt, miksi eette-
nen puoli (sisällinen elämä) kuu-
luu totuuden tietoon.

Kolmas Luku. Uskonnot.

I.

Mutta nyt voimme syystä hy-
syä; miksi näitten suurten heu-
kien antamat kuort eivät ole yhtä-
pitäviä ja samoja? Tiedämmehän hy-
vinkin ^{korstuu: opetta} ettei kristinuskko opeta lain-
kaan samaa kuin esim. Buddhan
oppi. Molemmat ^{opit} kumminkin us-
kovat, että heillä on totuus - ja syys-
tä, koska uskontojen perustajat ^{itse} ~~niin~~
ovat ~~saaneet~~ vaittaneet.

E. Sepä se. Minäkin sitä äs-

ken nupesiin mieltämään.

A. Eivinkö meidän tarvitse etsiä
esimerkkiä niinkään kaukaa. Onhan
^{omassa} Kristikunnassamme kolme suurta
kirkkoa ja satoja laikkoja, joista ku-
kki aukarasti puodustaa omaa totuu-
taan. Jos jokaisen ääntä kuulisimme,
mihinkä silloin silloin joutuisimme,
kaan? Varmaankin yhtä monta ker-
taa "helvettiin" kuin "taivaaseen".

L. Kivan niin - ja huomathaa:
jos jollakin noista olisi totuus, niin
kaikki muut ^{liii} olt valheellisia ja
väärää; eli laajemmalla: jos esim.
meidän Kristinuskomme, semmoi-
sena kuin se meille kouluissa ope-
tetaan, olisi totuus - niinkuin
meille sanotaan - silloin tietys-
ti kaikki muut uskonnot ^{olevat} ~~ovat~~
väärää, ja meidän olisi turha nu-
ta tuitkia. Järkevimmin olisi,
että silloin lähtisimme lähetys-
saarnaajien lailla "pakanville" ~~sa-~~

julistamaan totuuden sanoman. Ei-
kö niin?

A. Kyllä kai.

E. Siltä se näyttää.

X. Miksi emme sitä tee? Miksi
kai sekoitamme ja vertaamme toi-
siinsa eri uskontoja?

E. Hm... Kun ei kristinusho
meitä tyydytä...

A. Onhan ~~senkin~~ ajatukseni
me vapaa. Saamme koettaa haik-
kea ja ottaa, mikä paras on.

X. No niin, meillä on siihen
subjektiivinen oikeus, joka joht-
tuu et inhimillisen henkemme
vapaudesta... vaan eikö ole ^{mitään} ~~se~~ niin
sanoakseni objektiivista perustet-
ta, jonka nojalla vertaillen us-
kontontiede on täysin paikallaan?
Miten arvelette?

E. Ahaa — uskoimet itse anta-
vat meille tuon oikeuden, eli paremmien
uskontojen perustajat sen antavat.

Rathan kaikki suuret profeetat
julistaneet, että heillä on totuus!
Sentähden jo velvollisuutemme
on katsoa, mitä he väittävät.

A. Oikein - ja täten joudumme
takaisin alkuperäiseen kysymykseem-
me: ~~heillä~~^{jos} kaikki profeetat opetta-
vat eri lailla, kuka heistä sitten
totuuden on lausunut? Jospa o-
vatkin, kuten monet ovat su-
vat, haaveilijoita, intoilijoita tai
pettureita!... Sillä ^{tuontuokan mäs} ~~onhan ymmärrä~~
^{tä, jos} ~~pettureita~~, että jos heillä kaikilla on
ollut totuuden tieto, niin heidän
kaikkien olisi pitänyt opettaa sa-
maa. Mutta nyt uskomukset ovat
erilaiset...

E. Niin... tämä asia se onkin
päättäni raivannut. Keenka te sen
selitätte, herra A.?

A. Muistatteko, mitä viimeksi
sanottiin totuuden tiedosta?

E. Muistan. Totuuden tieto on

totuuden taito, totuuden elämä.

X. Huomaatteko, että totuuden tiedossa saattaa ajatuksen kauneus-
ta erottaa kahksi puolta?

A. Huomaan, huomaan: 1:o näen
sen valon ja 2:o elän sen jälkeen.

X. Jumi niin: teoria ja prak-
tiikka. Ja ne ovat totuudesta eri-
mättä yhtä. Ellen elä sen valon
jälkeen, joka minussa on, niin se
valo heti häikytty, toiselta ^{puolelta} elä-
mä ilman sitä valoa — olkoon se
elämä kuin kaunis — ei ole totuus-
den tietoa. Täten ainoastaan aj-
atuksessa saa tehdä eroa tietä-
misen ja käytännön välillä —
eli, kuten siitä on tapana kut-
sua tieteellisillä nimillä: meta-
fysiikka ja etiikka välillä.
Mikä on metafysiikka? mikä on
etiikka?

A. Metafysiikka kertoo meille
"syvyydestä, syvyydestä", se selittää, mik-
si on niin, miksi näin, se antaa

meille kuvan maailman ja ihmisen
ja jumalan keskinäisestä suhteesta.
Etihän on siveysoppi se kuvana
meille sitä elämää ^{jota meidän tulee elää ja elävästi} joka johtuu juu-
malan ja ihmisen ja maailman kes-
kinäisestä suhteesta.

X. Siis: totuuden tiedon metafyy-
sinen puoli selittää syyt, miksi ees-
tinen puoli kuuluu totuuden tie-
toon. Ennen jo olemme havainneet,
että asian laita on niin: totuuden
tiedon rinnalla kasvaa elämän taito.

Kääntykäämme nyt uskontojen
perustajain, totuuden tietäjien juo-
leen! Kysymyksemme kuuluu: mik-
si uskonnot, miksi heidän oppinsa
ovat erilaiset? ...

Huomaatteko, että me tässä edellyt-
ämme jotakin, että meillä on pre-
missi, jolla rakennamme?

A. Riivan oikein! Pidämme pää-
lettynä, että totuuden Mestarein opit
ovat toisistaan eroavaiset!

E. Kuinka? Eikö meille siinä

sukhteessa olisi oikein opetettu? Tahtoisitteko, herra X., väittää, etteivät ne Toiset taan eroa~~nta~~stakaan?

X. Maailmakaamme. Sitä asiaa juuri tahdomme tutkia. Mitä me tiedämme noitten suurten miesten persoonallisesta elämästä? Onko se ollut kovin eriklainen?

E. Totta tosiaankin! Kaikkikohan he ovat eläneet ihanteellisen siivellistä elämää, auringon noususta sen laskuun ovat oppineet julistaneet ja armeliaisuuden taita tehneet, ~~kuol~~ ~~kuole~~ kuolemaan saakka ovat totuudelleen uskollisina pysyneet kaikista kärsimyksistä huolimatta.

X. Eikö siinä seuri yhteys? He he siis ovat käyttäneet sen, minkä voimme matkia totuuden tietäjältä. Omassa elämässään he ovat näyttäneet, kuinka totuuden tietäjä luonnollisesti elää.

J. Kuulkaamme, mitä he sanovat oppilailleen. "Seuraa minua," kes-

kottaa Krishna Arjunalle, "seuraa
minua", lausuu Buddha Yakshaalle,
"seuraa minua", ~~harkki~~^{on} Jeesuksen kas-
ky Pietarille. Kaikki siis opettavat,
että totuuden tietoon kuumun totuun-
den elämä.

"Kerronko teille, mikä viisaus on?"
Kysyi Konfutsse, Kiinalaisten profeetta.
"Viisaus on se, että kun jotakin tiedän,
puolustan sitä tietoa, ja kun jola-
kin en tiedä, tunnustan sen." "Viis-
saus on se, että teen ihmisille, minkä
tahtoisin, että he minulle tekisivät."

Krishna lausui Arjunalle: "joka
syntymästä nauttii himojensa tyydyttä-
misestä eikä siis puolustakaan autta-
kintyötä eteenpäin, hän elää tur-
haan, oi Prithan poika."

"Suurin ihmetys on se, että salattu
te maailmalla hyvät tekonne ja tun-
nustatte sille syntyinne", sanoi Buddha
ja hän yhdisti oppinsa seuraavaan
runoon:

"Syntymästä luovu,

Hyljyseen pyri;
Sydämmes' puhdisti —
Tällainen Buddhan uskonto."

"Jokainen kuin syntiä tekee, hän on synnin orja"; sanoi Jeesus, "olkaat täydelliset, niinkuin Teidän taivaallinen Isänne Täydellinen on"... "Mitä te siis minua kutsutte: Herra, Herra! ettekä tee mitä minä sanon?"

Mutta ei meidän tarvitse luetella yksityisiä lauseita. Tietähän heidän oppejaan, niin tulette aivan selvään ymmärtämään, että kaikki kasvovat samalla puulla, että kaikkien sisältö on sama: täydellinen ihminen, jota kaikkina aikoina kaikki hauskat ovat kutsuneet Jumalan pojaksi. Ja voisimme sanoa, että kristityt "palvelevat" Jeesusta Jumalanaan, buddhalaiset Gautama Buddhaa; että Krishna on hindulaisien "vapaitaja" ja Mohammed Jumalan arabialaisille lähettämä profeetta j. n. e. — yksinkertaisesti sen =

Tähden, että kaikki kausat ovat unohtaneet, että nuo miehet näyttivät ihmiskunnan ihanteen, joka heille on määrätty saavutettavaksi.

Mitä siis nyt olemme huomanneet?

E. Minä olen hämmästykseni huomaaviani, ettei ainakaan meidän uskontomme opeta, minkuin te nyt sanotte Jeesuksen opettaneen. Jos sama on laita muidenkin uskontojen, niin kirkot ja papit todellakin saarnaavat ihan toisin kuin alkuperäisesti uskontojen perustajat.

X. Sepä se, ja siitä kohta puhutaan. Nyt siis havaitsemme, että profeettain oppiin sellinen puoli on aivan sama: puoleksi on siis todistettu, että heillä kaikilla on ollut totuuden tieto. Vaan miten se lienee heidän oppiensa metafyysinen puoli? Onkoohan sekin sama?

A. Varmaankaan ei. Muistakaamme vain, että esim. kristityt uskovat persoonalliseen Jumalaan, kun sitä vastoin buddhalaiset kieltävät semmoisen Jumalan olemassa-olon.

A. Pyydän teitä, herra A., älkää sekoittako nykyisiä kristityksi ja ~~ja~~ Kristusta. Kristityt kyllä uskovat persoonalliseen Jumalaan, mutta Jeesus ei sano, että Jumala on persoona. Hän nimittiä Jumalaa Isäksi ja ihmisiä Jumalaksi lapsiksi, mutta hän sanoo nimen omaan, "Jumala on Henki". Maailma sitä vastoin oli heti valmis luomaan itselleen kuvan persoonallisesta Jumalasta, joka istui taivaissa ja tuomitsi eläviä ja kuolleita — sen sijaan, että maailma tottelemalla Jeesuksen käskyjä ja seuraamalla häntä olisi tunkenut hänen henkeensä ja siten käsittänyt, mitä hän tarkoitti...

A. Saattaa olla — mutta miksi Jeesus käytti semmoisia nimityksiä, jot

ka oluit omiaan herättämään väärin
käsitteitä, jos hän niillä muuta tas-
koitti?

X. No niin, se on toinen ~~asia~~ kysy-
mys. Asian laita onkin, että kaikki
uskonaiset uskonnot ^(eli kirkkokunnat) ovat yhtäpitäviä
siinä, että ne (enemmän tai vähem-
min) ~~protelevasti~~ kehottavat ~~uskon~~
tunnustajiaan ^{kehtämään} syntiä
ja elämään siveellisesti; niissäkin
sis eettinen puoli on jotakuinkin
yhdentainen. Sitä vastoin ^{eri} uskonnot
eri lailla selittävät sygt siihen si-
veelliseen elämään, jota vaativat - ja
sis metafyyksinen puoli on eritainen.
Mistä tämä seuraa? Olletikkin sii-
tä, että uskontojen perustajat ovat
kaikki yhtä selvästi opettaneet to-
tunden tiedon eettistä puolta, joten
sen opetuksen hämära kaikukin, jo-
ka nykyisist uskonnoista kajahtaa, on
yhdentainen; mutta sitä vastoin he
ovat eri lailla kuvanneet totunden

lieden metafyysestä puotta — ja siitä-
kos ~~sitten~~ sitten eri uskonjärjestel-
mät! ^{Pitäkää vaan} ~~Kun vielä joudumme~~ mielessi,
minkä asen koetin näyttää, että
maailma on hyvin altis tuommois-
ten metafyysesten kuvain palve-
luksen, kun ei se huoli tunka-
rettiseen henkeen...

A. Tätä kannatta asiaa kyllä
ymmärtää, mutta kysymys on vielä
vastaamatta: miksi Mestaut opetti-
vat erikseen metafysiikkaa?

II.

X. Oma vakuutukseni on, etteivät
totuuden Mestaut ole opettaneet ^{siis} ~~erikseen~~
^{sältoista} ~~ta~~ metafysiikkaa. Heillä kaikilla oli
totuus, siis he kaikki julistivat to-
tuuden. Tätä vastaan ei voi väittää.
Sanookhan ^{eli} Kristus aivan selvästi:
„joka minua seuraa, ei hän jouty-
dessänsä vaella, vaan saa elämänsä ratheen.

den. "... Elämän valkeuden" eli sen totuuden, jonka Jeesus tiesi, saan siis vastasitten, kun häntä seurau (elämässäni ottamalla ristini päälleni") enkä sitä ~~en~~ ennen kykene päättämään, mitä Jeesus tiesi tai oli tietämättä ~~ja~~ ^{tai} ~~tietänyt~~ mikä oli hänen metafyyssisten ^{sten} ~~opetukseensa~~ henki eli sisältö. Tätä kokee ei sattu kylliksi terottaa ihmisten mieliin.

Mutta nyt tahdon teille esittää, mitenkä käsitän sen faktumin, että nuo maailman "vapauttajat" ovat antaneet — ainakin näennäisesti — eritaisen kuvan metafyyssisestä Totuudesta.

Muistan ennen kaikkea, että he ovat ihmisiä, paljon suurempia ja parempia kuin minä ja paljon minun yläpuolellani, mutta kumminkin ihmisiä, joita ~~sis~~ saan ja saatan koettaa psykologisesti käsittää. Ja näin olen ajattelen osaksi heitä itseään, osaksi heidän ympäristöään.

Jos esim. eri kausoista, eri kausan
luokista ja vaikkapa eri aikoina lähe-
lettaisiin miehiä ulos tutkimaan ai-
van vierasta ja kaukaista maata, niin
mitä huuletta? Tuleisivatko noiden mies-
ten matkamuistelmät aivan samoiksi,
olisivatko heidän havaintonsa aivan sa-
mat tuon vieraan maan laadun, asu-
jainten ja elintapojen suhteen? Vas-
maankaan eivät. Toinen olisi ~~että~~ kiin-
nuttanut huomionsa Toiseen, toinen
toiseen seikkaan — ja palattuaan jokai-
nen kertoisi matkastaan sen, mikä hän-
tä enimmäin oli kiinnostuttanut... ja
minkä hän kuulisi parhaiten huvittu-
van tai huvittavan kansalaisiaan.

Samaan tapaan ajattelee Totua-
den Mestareista. Hekin ovat matkustajia,
jotka eri kausoista ja eri aikoina
ovat lähteneet vierasmaahan ja kaukais-
seen maahan. Tämä maa on totuu-
den tiets eli "taivaan valtakunta"
ja sinne vievä tie on "kapea" ja

vaivaloinen. Jokainen heistä on kulke-
nut sitä polkua, nähnyt samat vaikeu-
det ja kohdannut samat esteet; jokai-
nen on niinkään kokenut samaa ja
oppinut saman; jokaisen silmä on
auennut, niin että hän on nähnyt to-
tisuuden valon ja astunut Nirvānan vas-
panteen; mutta vaikka siten jumalai-
nen itsetietoisuus on hänet täyttänyt
ja karkoittanut hänen oleustaan
kaiken, mikä oli rajoitettua ja persoon-
allista ja itsekästä, niin on kuitenkin
hänen läsi-ihmissyytensä jaksaneet näin-
tymättä, ~~niin että~~ ^{ja se} ~~joka~~ omalla tavallaan
heijastaa totisuuden valon. Jos em-
meampia henkilöitä on läsnä samassa
omunettomisuuden tapauksessa, niin voitte
olla vakuutetut siitä, että kukin heistä
kertoo tapauksesta omalla tavallaan — vai-
keivät yhtaän „pane omiaan“... Mikä
totisuuden Mestari olisi samoin? To-
tisuuden tietokas on kokemusta, havainta,
Tota, elämää — vain sen luuranko ni-

Sanoakuni on matemaattisesti tar-
kasti määrätty.